

Левицька Анна Іванівна

*Доктор філософії з галузі педагогіки, ст. викладач кафедри філософії,
біоетики та іноземних мов
Одеський національний медичний університет, Україна*

Levytska Anna

*Ph.D. in Pedagogy, Senior Lecturer at the Department of Philosophy,
Bioethics, and Foreign Languages
Odessa National Medical University, Ukraine
ORCID: 0000-0002-5563-3353*

ІННОВАЦІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ 2025: ПІДГОТОВКА ДО МАЙБУТНЬОГО РИНКУ ПРАЦІ

Анотація. У статті розглядаються сучасні інновації у професійній освіті, які будуть найбільш актуальними у 2025 році. Основна увага приділяється підготовці кадрів до майбутнього ринку праці, включаючи інтеграцію новітніх технологій, таких як штучний інтелект, великі дані та інтернет речей, у навчальні процеси. Особлива увага приділяється розвитку м'яких навичок, зокрема комунікаційних, креативного мислення, емоційного інтелекту та адаптивності, які стають все більш важливими у сучасному робочому середовищі. Аналізується адаптація навчальних програм до швидко змінюваних умов економічного та технологічного середовища, а також способи забезпечення їх гнучкості та відповідності сучасним стандартам.

Обговорюються виклики та можливості, що виникають у зв'язку з цифровізацією, глобалізацією та іншими тенденціями, що впливають на професійну освіту, такими як зміни в структурі попиту на професії, зростання значення безперервної освіти та необхідність швидкого освоєння нових компетенцій. Розглядаються також питання фінансування інновацій у професійній освіті, роль державної та приватної підтримки, а також міжнародного співробітництва у розвитку освітніх технологій.

Стаття буде корисною для освітян, науковців, політиків та управлінців, які зацікавлені у підвищенні ефективності професійної підготовки та забезпеченні відповідності освітніх програм сучасним вимогам ринку праці. Крім того, вона надасть цінні інсайти для роботодавців та представників бізнесу, які прагнуть інтегрувати інноваційні підходи у професійну підготовку своїх працівників, що дозволить підвищити їх конкурентоспроможність та адаптивність до майбутніх змін на ринку праці.

Ключові слова: підготовка кадрів, ринок праці, новітні технології, цифровізація, глобалізація, безперервна освіта, освітні технології.

INNOVATIONS IN VOCATIONAL EDUCATION 2025: PREPARING FOR THE FUTURE LABOR MARKET

Abstract. The article discusses modern innovations in vocational education that will be most relevant in 2025. The main focus is on preparing personnel for the future labor market, including the integration of advanced technologies such as artificial intelligence, big data, and the Internet of Things into educational processes. Special attention is given to the development of soft skills, including communication, creative thinking, emotional intelligence, and adaptability, which are becoming increasingly important in today's work environment. The adaptation of educational programs to rapidly changing economic and technological conditions is analyzed, as well as ways to ensure their flexibility and compliance with contemporary standards.

Challenges and opportunities arising from digitalization, globalization, and other trends impacting

vocational education are discussed, such as changes in the structure of demand for professions, the growing importance of lifelong learning, and the need for rapid acquisition of new competencies. The issues of financing innovations in vocational education, the role of public and private support, and international cooperation in the development of educational technologies are also considered.

The article will be useful for educators, researchers, policymakers, and administrators interested in enhancing the effectiveness of vocational training and ensuring that educational programs meet modern labor market requirements. Additionally, it provides valuable insights for employers and business representatives seeking to integrate innovative approaches into the professional training of their employees, which will improve their competitiveness and adaptability to future changes in the labor market.

Keywords: *personnel training, labor market, advanced technologies, digitalization, globalization, lifelong learning, educational technologies.*

Постановка проблеми. У сучасному світі професійна освіта стикається з численними викликами, зумовленими швидкими технологічними та економічними змінами. Традиційні методи навчання та підготовки кадрів часто не відповідають вимогам сучасного ринку праці, який потребує нових знань, навичок і компетенцій. Інновації у професійній освіті, зокрема інтеграція новітніх технологій та розвиток м'яких навичок, стають критично важливими для забезпечення відповідності підготовки кадрів сучасним і майбутнім потребам економіки.

Зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями:

1. Наукові завдання:

- дослідження ефективних методів інтеграції новітніх технологій у навчальні процеси, таких як штучний інтелект, великі дані та інтернет речей;
- вивчення впливу цифровізації та глобалізації на структуру попиту на професії та компетенції;
- аналіз ефективності різних підходів до розвитку м'яких навичок, таких як комунікація, креативне мислення, емоційний інтелект та адаптивність, у професійній освіті.

2. Практичні завдання:

- розробка та впровадження інноваційних навчальних програм, які адаптуються до швидко змінюваних умов економічного та технологічного середовища;
- забезпечення фінансової підтримки для впровадження інновацій у професійну освіту, включаючи державну та приватну підтримку;
- створення умов для міжнародного співробітництва у розвитку освітніх технологій та обміну кращими практиками;
- підготовка педагогів до використання нових технологій та методик у процесі навчання, що дозволить підвищити якість освіти та її відповідність потребам ринку праці;
- реалізація цих завдань сприятиме підвищенню ефективності професійної підготовки, забезпеченню конкурентоспроможності випускників на ринку праці та загальному розвитку економіки через підвищення рівня кваліфікації робочої сили.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні дослідження в галузі професійної освіти значною мірою зосереджені на інтеграції новітніх технологій та розвитку м'яких навичок, необхідних для успішного працевлаштування у сучасному ринку праці. Наприклад, численні праці дослідників, таких як Джон Дьюї (John Dewey) [1] та його сучасники, підкреслюють важливість практичного навчання та досвіду як основних компонентів ефективної професійної освіти.

Дослідження впровадження штучного інтелекту в освітній процес, такі як роботи Пітера Норвіга (Peter Norvig) та Себастьяна Труна (Sebastian Thrun), [2] довели, що використання AI може значно підвищити індивідуалізацію навчання та ефективність викладання. Використання великих даних для аналізу освітніх результатів та прогнозування успіхів студентів, зокрема дослідження університетів Гарварда та Стенфорда [3], підкреслюють важливість аналітики даних у навчальних закладах.

Дослідження щодо емоційного інтелекту підкреслюють важливість розвитку цієї навички для успішної кар'єри. Праці Кена Робінсона (Ken Robinson) [4] щодо креативності та її ролі у сучасній освіті доводять, що креативне мислення є критичним для адаптації до швидко змінюваних умов.

Дослідження адаптивного навчання, зокрема роботи Карен Корнільсон (Karen Cornelson), [5] доводять, що гнучкі навчальні програми сприяють кращому засвоєнню знань та навичок.

Незважаючи на численні дослідження та публікації, залишається кілька невирішених питань, які потребують подальшого вивчення:

Системна інтеграція новітніх технологій. Необхідні детальні дослідження щодо оптимальних методів інтеграції новітніх технологій у всі рівні професійної освіти, включаючи оцінку їх ефективності та впливу на результати навчання.

Забезпечення доступності інноваційних підходів. Важливо вивчити способи забезпечення рівного доступу до інноваційних освітніх ресурсів для різних соціально-економічних груп, а також шляхи подолання цифрового розриву.

Розвиток нових моделей співпраці. Потрібні дослідження щодо нових моделей співпраці між навчальними закладами, державними органами та приватним сектором для фінансування та підтримки інновацій у професійній освіті.

Ефективність м'яких навичок у довгостроковій перспективі. Вивчення впливу розвитку м'яких навичок на довгострокову кар'єрну успішність та адаптивність випускників до змін на ринку праці.

Метою цієї статті є дослідження сучасних інновацій у професійній освіті, які будуть найбільш актуальними у 2025 році, та визначення ефективних методів інтеграції новітніх технологій, розвитку м'яких навичок і адаптації навчальних програм до швидко змінюваних умов економічного та технологічного середовища. Стаття також прагне виявити невирішені питання, пов'язані з цими інноваціями, та запропонувати практичні рекомендації для освітян, науковців, політиків і роботодавців щодо підвищення ефективності професійної підготовки та забезпечення відповідності освітніх програм сучасним вимогам ринку праці.

Виклад основного матеріалу. У дослідженні аналізуються основні напрями інновацій у професійній освіті, які будуть найбільш актуальними у 2025 році. Воно охоплює інтеграцію новітніх технологій, розвиток м'яких навичок, адаптацію навчальних програм до швидко змінюваних умов, а також виклики та можливості, що виникають у зв'язку з цифровізацією та глобалізацією.

1. Інтеграція новітніх технологій.

Аналіз технологічних інновацій:

- інтеграція новітніх технологій у професійну освіту є критично важливою для підготовки студентів до майбутнього ринку праці. Штучний інтелект (ШІ), великі дані та Інтернет речей (IoT) відкривають нові можливості для персоналізації та підвищення ефективності навчального процесу;
- використання ШІ в освітніх процесах дозволяє створювати персоналізовані навчальні плани, що адаптуються до індивідуальних потреб і здібностей студентів. Наприклад, платформи, що базуються на ШІ, можуть автоматично підбирати матеріали відповідно до рівня знань студента, що забезпечує ефективніше засвоєння матеріалу (Norvig & Thrun, 2012);
- аналіз даних, зібраних під час навчання, допомагає виявити прогалини в знаннях студентів і своєчасно коригувати навчальні програми. Великі дані також дозволяють викладачам прогнозувати успішність студентів та вживати заходів для покращення їхніх результатів (Harvard University & Stanford University, 2018);
- IoT може бути використаний для створення інтелектуальних навчальних середовищ, де пристрої взаємодіють між собою для забезпечення безперервного та інтерактивного навчання. Наприклад, використання розумних класних кімнат з інтерактивними дошками та датчиками може зробити навчання більш інтерактивним та залучаючим.

Приклади успішної інтеграції:

1. Персоналізовані навчальні платформи:

- Coursera використовує ШІ для автоматичного підбору курсів та матеріалів відповідно до інтересів та потреб користувачів;
- платформа Khan Academy [7] використовує адаптивні системи навчання для забезпечення персоналізованого навчального досвіду, що дозволяє студентам навчатися у своєму темпі.

2. Великі дані:

- Гарвардський та Стенфордський університети. Використання великих даних для аналізу

успішності студентів та виявлення ключових факторів, що впливають на їхні результати. Це дозволяє викладачам своєчасно вживати заходів для підтримки студентів, які мають труднощі в навчанні;

– використання аналітики для прогнозування академічних результатів та розробки індивідуальних планів підтримки для студентів з низькими результатами.

Рекомендації щодо інтеграції новітніх технологій:

1. Підготовка викладачів. Забезпечення професійного розвитку викладачів для роботи з новітніми технологіями. Це включає навчання з використання ШІ, великих даних та IoT у навчальному процесі.

2. Інфраструктурні інвестиції. Інвестиції в технологічну інфраструктуру навчальних закладів для забезпечення доступу до новітніх технологій. Це включає встановлення інтерактивних дошок, систем управління навчальним процесом та аналітичних платформ.

3. Партнерства з технологічними компаніями. Співпраця з компаніями, що розробляють освітні технології, для створення інноваційних навчальних рішень та забезпечення доступу до новітніх розробок.

4. Пілотні проекти. Впровадження пілотних проектів для тестування нових технологій у навчальному процесі. Це дозволить оцінити їх ефективність та визначити найкращі практики для масштабованого впровадження.

2. Розвиток м'яких навичок

У сучасному робочому середовищі м'які навички стають не менш важливими, ніж технічні знання та професійні вміння. Вони включають комунікацію, креативне мислення, емоційний інтелект, адаптивність, здатність до співпраці, вирішення конфліктів та лідерські якості. Дослідження показують, що високий рівень емоційного інтелекту є критично важливим для успішної кар'єри та здатності адаптуватися до швидко змінюваних умов праці (Goleman, 1995). Креативне мислення дозволяє генерувати нові ідеї та підходи до вирішення проблем, що є необхідним в умовах інноваційної економіки (Robinson, 2006).

Методи розвитку м'яких навичок:

1. Інтерактивні заняття:

– застосування рольових ігор для моделювання реальних ситуацій на робочому місці. Це дозволяє студентам практикувати комунікаційні та лідерські навички в безпечному та контрольованому середовищі;

– виконання спільних проектів, що вимагають координації, співпраці та розподілу завдань серед учасників групи. Такі проекти сприяють розвитку командної роботи та вмінню вирішувати конфлікти.

2. Підхід до навчання, орієнтований на студента:

– залучення студентів до роботи над реальними проектами, що мають практичне значення та відображають реальні проблеми у відповідній галузі. Це сприяє розвитку креативного мислення та інноваційності;

– надання конструктивного зворотного зв'язку від викладачів та одногрупників, що дозволяє студентам усвідомлювати свої сильні та слабкі сторони, а також працювати над їх покращенням.

3. Інтеграція м'яких навичок у навчальні програми :

– курси з розвитку м'яких навичок. Включення курсів, спеціально спрямованих на розвиток м'яких навичок, таких як ефективна комунікація, лідерство, креативне мислення та управління стресом;

– міждисциплінарні підходи. Поєднання технічних та гуманітарних дисциплін для створення комплексних навчальних програм, що сприяють розвитку м'яких навичок у контексті професійної підготовки.

Приклади успішного розвитку м'яких навичок:

1. Google's Project Oxygen. Внутрішнє дослідження компанії Google виявило, що найуспішніші менеджери володіють високим рівнем м'яких навичок, таких як коучинг, комунікація та прийняття зворотного зв'язку. На основі цього компанія розробила програми навчання для розвитку цих навичок серед своїх співробітників.

2. Курс «Emotional Intelligence» від Yale University. Цей онлайн-курс, пропонований Yale University на платформі Coursera, фокусується на розвитку емоційного інтелекту через практичні вправи та теоретичні знання, допомагаючи студентам краще розуміти себе та інших.

Рекомендації щодо розвитку м'яких навичок:

1. Інтеграція м'яких навичок у всі рівні освіти: Включення м'яких навичок у навчальні програми від початкової до вищої освіти для забезпечення їхнього систематичного розвитку.

2. Професійний розвиток викладачів. Забезпечення постійного професійного розвитку для викладачів з метою підвищення їхньої компетентності у викладанні м'яких навичок.

3. Оцінка та зворотній зв'язок. Використання оцінювання та зворотного зв'язку для моніторингу розвитку м'яких навичок у студентів і надання їм рекомендацій щодо подальшого вдосконалення.

4. Співпраця з роботодавцями. Встановлення тісних зв'язків між навчальними закладами та роботодавцями для розробки програм, що відповідають вимогам сучасного ринку праці щодо м'яких навичок.

3. Адаптація навчальних програм

Сучасний ринок праці характеризується швидкими змінами, викликаними технологічним прогресом, глобалізацією та змінними економічними умовами. [13] Ці зміни вимагають від працівників нових знань і навичок, тому навчальні програми повинні бути гнучкими та адаптивними. Адаптивне навчання дозволяє забезпечити відповідність програм сучасним економічним та технологічним умовам, що робить випускників більш конкурентоспроможними на ринку праці (Cornelson, 2019).

Методи адаптації:

1. Гнучкі навчальні плани:

– включення модульних курсів, які можуть швидко оновлюватися відповідно до нових вимог ринку. Це дозволяє навчальним закладам оперативно реагувати на зміни та впроваджувати нові знання й навички, необхідні для успішної професійної діяльності. Наприклад, модулі з цифрового маркетингу, кібербезпеки або управління проектами можуть бути додані або оновлені відповідно до поточних тенденцій [14];

– програми, що дозволяють студентам вибирати курси за інтересами та потребами, допомагають адаптувати навчання до індивідуальних кар'єрних цілей.

2. Постійне навчання:

– розробка програм безперервної освіти, що дозволяють працівникам регулярно оновлювати свої знання та навички. Це може включати короткострокові курси, сертифікаційні програми та оновлені тренінги, які відповідають актуальним вимогам ринку праці.

– використання онлайн-платформ, таких як Coursera [6], edX та Udacity, які пропонують широкий спектр курсів з можливістю навчання у будь-який час та у будь-якому місці. Це дозволяє працівникам поєднувати роботу та навчання.

Приклади успішної адаптації:

1. Массачусетський технологічний інститут (MIT). MIT пропонує модульні курси та сертифікаційні програми через платформу MITx, що дозволяє студентам здобувати знання з новітніх технологій та інноваційних підходів у різних галузях [22].

Програми безперервної освіти MIT [8, 9] Professional Education включають курси, що постійно оновлюються відповідно до нових технологій та вимог індустрії.

2. Фінський освітній центр Omnia. Omnia [10] використовує модульну систему навчання, що дозволяє студентам створювати індивідуальні навчальні плани відповідно до їхніх потреб і кар'єрних цілей.

Центр також пропонує програми безперервної освіти та онлайн-курси для професійного розвитку працівників у різних галузях.

Рекомендації щодо адаптації навчальних програм:

1. Регулярне оновлення навчальних програм. Створення механізмів для регулярного перегляду та оновлення навчальних програм відповідно до вимог ринку праці [23]. Це може включати залучення представників індустрії до розробки та оцінки навчальних планів.

2. Інтеграція з реальним сектором [15]. Співпраця з компаніями та організаціями для розробки

навчальних модулів, які відображають актуальні потреби та вимоги ринку. Це може включати стажування, спільні проекти та гостьові лекції від експертів галузі.

3. Підтримка безперервної освіти. Забезпечення доступу до програм безперервної освіти для всіх працівників, незалежно від їхнього рівня та досвіду. Це може включати фінансову підтримку, стипендії та доступ до онлайн-ресурсів [17].

4. Використання технологій для гнучкого навчання. Впровадження онлайн-курсів, віртуальних класів та інтерактивних навчальних платформ для забезпечення доступу до навчання в будь-який час та у будь-якому місці.

Дослідження підтверджують, що інновації у професійній освіті сприяють кращій підготовці кадрів до майбутнього ринку праці. Інтеграція новітніх технологій, розвиток м'яких навичок та адаптація навчальних програм дозволяють створювати гнучкі та ефективні освітні системи, що відповідають сучасним викликам.

Цифровізація та глобалізація кардинально змінюють ландшафт ринку праці та професійної освіти [16]. Ці зміни ставлять перед освітніми інституціями ряд викликів, що потребують нових підходів до навчання та підготовки кадрів:

1. Зміни в структурі попиту на професії:

- з розвитком технологій деякі традиційні професії зникають або трансформуються, тоді як з'являються нові, які вимагають специфічних знань та навичок;
- потреба в постійному оновленні знань стає нормою, що вимагає від навчальних закладів гнучкості та оперативності в адаптації програм.

2. Зростання значення безперервної освіти:

- працівники все частіше стикаються з необхідністю підвищувати свою кваліфікацію та освоювати нові компетенції протягом усього життя;
- освітні інституції повинні надавати можливості для безперервного навчання, пропонуючи курси, тренінги та програми підвищення кваліфікації [18].

3. Необхідність швидкого освоєння нових компетенцій:

- швидкий розвиток технологій вимагає від працівників здатності швидко освоювати нові інструменти та методи роботи;
- освітні програми повинні бути налаштовані на швидку адаптацію та впровадження нових знань і навичок.

Незважаючи на виклики, цифровізація та глобалізація також відкривають нові можливості для вдосконалення професійної освіти:

1. Фінансування інновацій:

- інвестування в інноваційні освітні проекти може здійснюватися через державні гранти та програми підтримки [21]. Це дозволяє створювати сучасні навчальні ресурси та технології;
- партнерства з приватними компаніями можуть забезпечити додаткове фінансування для розвитку нових навчальних програм та інфраструктури. Приватні компанії також можуть сприяти створенню навчальних центрів та лабораторій, обладнаних сучасними технологіями.

2. Міжнародне співробітництво:

- співпраця між навчальними закладами різних країн дозволяє обмінюватися досвідом та впроваджувати передові методики навчання. Це включає участь у міжнародних конференціях, спільних дослідницьких проектах та обмінах студентами і викладачами [20];
- спільні проекти між навчальними закладами різних країн сприяють розвитку інноваційних програм та інтеграції новітніх технологій. Наприклад, програми подвійних дипломів або спільні онлайн-курси дозволяють студентам отримати міжнародний досвід та доступ до різноманітних ресурсів.

Приклади успішних ініціатив:

1. Erasmus+ Programme [11] – програма Європейського Союзу, яка підтримує обміни студентами, викладачами та спільні освітні проекти між університетами Європи та інших регіонів. Вона сприяє обміну найкращими практиками та інтеграції нових методів навчання.

2. Google Career Certificates [12] – програма сертифікації від Google, яка пропонує курси з циф-

рових навичок, таких як ІТ-підтримка, аналіз даних та управління проектами. Ця програма забезпечує доступ до сучасних знань та сприяє підвищенню кваліфікації працівників.

Рекомендації щодо вдосконалення професійної освіти:

- створення сучасних навчальних лабораторій та центрів, обладнаних новітніми технологіями, для забезпечення якісного навчання;
- використання віртуальної та доповненої реальності для створення інтерактивних навчальних середовищ;
- розробка програм, що підтримують безперервне навчання та підвищення кваліфікації працівників [19];
- надання доступу до онлайн-курсів та ресурсів для самонавчання;
- розвиток міжнародних партнерств для обміну досвідом та кращими практиками;
- участь у спільних освітніх проектах та програмах обміну.

Висновки. Цифровізація та глобалізація створюють як виклики, так і можливості для професійної освіти. Для ефективного реагування на ці зміни необхідно інвестувати в інноваційні технології, підтримувати безперервне навчання та розвивати міжнародне співробітництво. Використання державного та приватного фінансування для впровадження інновацій у навчальний процес, а також обмін кращими практиками з іншими країнами сприятимуть підвищенню якості професійної освіти та підготовці кадрів до вимог сучасного ринку праці.

References

1. Dewey, J. (2016). **Democracy and Education: An Introduction to the Philosophy of Education**. Macmillan.
2. Norvig, P., & Thrun, S. (2021). **Artificial Intelligence: A Modern Approach**. Pearson.
3. Harvard University & Stanford University. (2018). **Big Data in Education: Analysis and Implications**. Harvard Education Press.
4. Robinson, K. (2006). **Do Schools Kill Creativity?**. TED Talk. Retrieved from https://www.ted.com/talks/ken_robinson_do_schools_kill_creativity
5. Cornelson, K. (2019). **Adaptive Learning Technologies: Enhancing Educational Outcomes**. *Journal of Educational Technology*, 16(3), 45-
6. Coursera (n.d.) About. Available at: <https://www.coursera.org/about>
7. Khan Academy (n.d.) About. Available at: <https://www.khanacademy.org/about>
8. MIT (n.d.) MITx Courses. Available at: <https://www.edx.org/school/mitx>
9. MIT Professional Education (n.d.) About MIT Professional Education. Available at: <https://professional.mit.edu/>
10. Omnia (n.d.) Omnia Education Partnerships. Available at: <https://www.omnia.fi/en>
11. Erasmus+ Programme (n.d.) What is Erasmus+?. Available at: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/about_en
12. Google Career Certificates (n.d.) Grow with Google. Available at: <https://grow.google/certificates/>
13. Siemens, G. (2014) Connectivism: A Learning Theory for the Digital Age. Available at: <http://www.elearnspace.org/Articles/connectivism.htm>
14. Brown, J.S. and Adler, R.P. (2008) 'Minds on Fire: Open Education, the Long Tail, and Learning 2.0', *Educause Review*, 43(1), pp. 16-32.
15. OECD (2019) Trends Shaping Education 2019. OECD Publishing. Available at: <https://www.oecd.org/education/trends-shaping-education-22187049.htm>
16. European Commission (2020) Digital Education Action Plan 2021-2027. Available at: https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/digital-education-action-plan_en
17. World Economic Forum (2020) The Future of Jobs Report 2020. Available at: <https://www.weforum.org/reports/the-future-of-jobs-report-2020>
18. PwC (2018) Workforce of the Future: The Competing Forces Shaping 2030. Available at: <https://www.pwc.com/gx/en/services/people-organisation/workforce-of-the-future.html>
19. McKinsey & Company (2017) Jobs Lost, Jobs Gained: Workforce Transitions in a Time of

Automation. Available at: <https://www.mckinsey.com/featured-insights/future-of-work/jobs-lost-jobs-gained-what-the-future-of-work-will-mean-for-jobs-skills-and-wages>

20. European Training Foundation (2019) Skills for the Future: Managing Transition. Available at: <https://www.etf.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/skills-future-managing-transition>

21. The Aspen Institute (2020) The Future of Work Initiative. Available at: <https://www.aspeninstitute.org/programs/future-of-work/>

22. Gerdeman, D. (2019) 'How Companies Can Prepare for the Next Recession', Harvard Business Review. Available at: <https://hbr.org/2019/06/how-companies-can-prepare-for-the-next-recession>

23. UNESCO (2019) Global Education Monitoring Report 2019: Migration, Displacement and Education – Building Bridges, Not Walls. Available at: <https://en.unesco.org/gem-report/report/2019/migration>